

Олексин І. І.,

к.е.н., доц., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики Львівського торговельно-економічного університету, м. Львів

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБМІНУ БІРЖОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ

***Анотація.** Розглянуто теоретичні підходи до формування системи обміну біржовою інформацією, що дозволило сформулювати основні принципи даного процесу. На основі класифікації видів біржової інформації здійснено аналіз їх змісту. Доведено, що інформаційні фактори є наслідками настання соціально-економічних та політичних подій, та проведено їх поділ на загальні категорії. Визначено основні функції інформаційно-аналітичного відділу товарної біржі в системі інформаційного забезпечення. Виокремлено види конфіденційної та інсайдерської інформації. Виокремлено види інформації, за надання котрої біржа не несе відповідальності. Визначено сутність маніпулювання на товарному біржовому ринку як дії, що пов'язані з навмисним поширенням завідомо неправдивої інформації. Уточнено порядок оприлюднення та розповсюдження біржової інформації, а також інформації про діяльність біржі. Обґрунтовано особливості поширення біржової інформації на комерційній основі у вигляді інформаційних продуктів.*

Ключові слова: біржова інформація, торги, інформаційна діяльність, інсайдерська інформація, інформаційний продукт, інформаційний фактор, контракт, оприлюднення, розповсюдження, товарна біржа, угода.

Oleksyn I. I.,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Trade and Logistics, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

TO THE ISSUE OF FORMATION OF THE SYSTEM OF COMMODITY EXCHANGE INFORMATION SHARING

***Abstract.** The theoretical approaches to the formation of commodity exchange information sharing system are considered, which allowed formulating the basic principles of this process. On the basis of the classification of types of commodity exchange information, an analysis of their content was carried out. It is proved that information factors are the consequences of the onset of socio-economic and political events, and their division into general categories has been conducted. The basic functions of the information-analytical department of the commodity exchange in the system of information provision are determined. The types of confidential and insider information are singled out. The types of information for which the commodity exchange is not responsible are highlighted. The essence of manipulation in the commodity exchange market, as actions connected with intentional sharing of knowingly false information, is determined. The order of promulgation and sharing of commodity exchange information, as well as information on the activity of the exchange is specified. The peculiarities of sharing of commodity exchange information on a commercial basis in the form of informational products are substantiated.*

Keywords: commodity exchange information, bidding, information activities, insider information, information product, information factor, contract, disclosure, promulgation, commodity exchange, agreement.

Постановка проблеми. В міру становлення українського біржового ринку формується та налагоджується система обміну біржовою інформацією. Сьогодні між найбільшими товарними біржами налагоджені інформаційні зв'язки. Це сприяє вирівнюванню цін і формуванню єдиного світового

ринку. Ці послуги мають інформаційний і консультативний характер, пов'язані з процесом укладання угод і товаропросування. Всі дані про біржові ціни, компанії, що торгують на біржі, про ринкову кон'юнктуру, прогнози щодо різних ринків біржа надає до засобів масової інформації. Інформаційна

діяльність сучасних товарних бірж настільки значна, що певну частину своїх доходів вони одержують від продажу біржової інформації.

Стосовно вітчизняної біржової торгівлі спостерігаємо слабкий зворотний інформаційний зв'язок між учасниками торгів та їх організаторами. Це призводить до зниження ефективності прийнятих заходів у даній сфері суспільних відносин. Таке положення стало причиною значних порушень як приватних, так і суспільних інтересів: зростання тінбових операцій на біржовому ринку, зловживань із ціноутворення на біржові товари, правопорушень у галузі оподаткування учасників біржової торгівлі, несумлінної конкуренції тощо. Ефективний розвиток біржової діяльності в країні передбачає постійне оновлення та доповнення інформаційного блоку – моніторингом і прогнозуванням попиту, пропозиції та цін на біржові товари, а також аналізом відхилень, а стратегічного блоку – процедурами внесення коректив на основі отриманих даних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засоби масової інформації постійно публікують безліч матеріалів, автори яких намагаються розкрити зміст того чи іншого явища, що здійснює істотний вплив на динаміку біржових ринків. Проблема впливу інформації на тенденції розвитку біржового ринку в цілому та динаміку котирувань цін зокрема – одна з найменш досліджених у сфері біржової торгівлі. Основні аспекти управління біржовою діяльністю перебувають у центрі уваги багатьох науковців. Зокрема, необхідність державного управління у біржовій сфері розглянули у своїх наукових працях О. П. Бевз [3], А. І. Берлач [4], В. А. Галанова [5], А. Г. Грязнова [5], Ю. В. Ілларіонов [4], П. В. Корнеєва [5], О. В. Сидоренко [9], М. М. Скотнікова [3], М. О. Солодкий [7], О. М. Сохацька [8] та ін. Проте мало висвітленим залишається питання стосовно реструктуризації системи обміну біржовою інформацією, розробки засобів її розповсюдження та інструментарію імплементації в практичну діяльність.

Постановка завдання. Основною метою статті є дослідження теоретичних та прикладних підходів до формування системи обміну біржовою інформацією в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Коливання цін на світових сировинних та товарних ринках нерозривно пов'язано зі змінами величезної сукупності факторів, що здійснюють вплив на національні економіки, галузі та бізнес-компанії. Спостереження свідчать, що пріоритетний вплив на товарні ринки, як по окремим галузям, так і за макроекономічними показниками здійснюють саме глобальні тенденції. Внаслідок цього вважаємо, що визначити діючий тренд на будь-якому з товарних ринків можливо лише після закінчення певного проміжку часу. Разом із тим, встановити точну дату та причину виникнення нового тренда або припинення дії діючого дуже складно. Інколи такими причинами є: реформування окремих галузей економіки, регулювання правил біржової торгівлі або

несподівані та важливі трансформації в політичному просторі.

Отже, інформаційна функція товарної біржі передбачає забезпечення учасників ринку оперативною та аналітичною інформацією про стан і тенденції розвитку біржового ринку.

Відповідно до Закону України “Про товарний біржовий ринок” (ст. 1) біржова інформація – інформація, яка містить дані щодо результатів торгового дня в розрізі сесій: перелік допущених до біржових торгів учасників, перелік членів біржі, допущених до здійснення біржових операцій, перелік біржових товарів, їх біржові котирування та біржовий курс, інформація про зупинення, відновлення біржових торгів, виявлення факту маніпулювання цінами, використання інсайдерської інформації, виявлення порушників правил товарної біржі [2].

Отже, на думку автора, біржова інформація – це достовірна, своєчасна, повна інформація про укладені біржові угоди, яка дає можливість проаналізувати стан ринку та прийняти правильне рішення та ґрунтується на застосуванні наступних принципів [2]:

- торговельна інформація в режимі реального часу є комерційним продуктом біржі та розповсюджується на платній основі за допомогою вендорів або безпосередньо біржею (on-line) серед передплатників;
- гарантує рівні умови доступу до торговельної інформації біржі в режимі реального часу для всіх дистриб'юторів, а також рівні цінові умови;
- дистриб'ютори інформації в режимі реального часу забезпечують потермінальний облік користувачів інформації біржі;
- розповсюдження торговельної інформації вендорами в режимі реального часу без укладання відповідної угоди з біржею є порушенням її прав і переслідується законом;
- розповсюдження офлайн-торговельної інформації (Звіт-1, торговельна інформація, розміщена на сайті біржі) може відбуватися виключно після укладання вендорами відповідної угоди з біржею.

Інформаційна діяльність бірж здійснюється шляхом надання своїм членам різних інформаційних матеріалів. Біржа інформує учасників торгів про кон'юнктуру, що склалася на організаційно оформленому ринку; здійснює швидкий і надійний процес збору, обробки, поширення інформації про котирування та угоди з біржовим товаром, забезпечує достовірність такої інформації; надає можливість отримання зацікавленими особами інформації про котирування та угоди з реальним товаром, цінними паперами та іншими фінансовими інструментами. Вищезазначене дає підставу для ствердження, що саме біржа створює умови щодо запобігання використанню, розповсюдженню або публікації недостовірної чи шахрайської інформації про котирування та біржові угоди.

Вважаємо, що результати регулярно здійснюваних біржових торгів дозволяють забезпечити повну поінформованість учасників як біржового, так і небіржового ринку про стан попиту, пропозиції,

цін, конкуренції на ринку того чи іншого товару. Це передбачає, що товарна біржа за результатами торговельного дня зобов'язана розкривати (оприлюднювати) біржову інформацію та забезпечувати безперешкодний доступ до неї, а саме: 1) інформацію про торги; 2) інформацію про кількість укладених контрактів.

Ця інформація має відкритий характер і використовується не лише підприємцями, але й державними регулюючими структурами (при оцінці бартерних угод у процесі оподаткування, при державному регулюванні цін тощо). Порядок збору, обробки та розповсюдження біржової інформації встановлюється Положенням про збір, обробку і поширення інформації, пов'язаної з кон'юнктурою ринку та обігом біржових товарів на біржі.

Враховуючи вищезазначене, вважаємо, що в процесі аналізу впливу інформації на динаміку ринкових котирувань доцільно керуватися поняттям "інформаційний фактор біржового ринку" (далі – інформаційний фактор). Він відображає події високого ступеня важливості, що відносяться до категорії соціально-політичної або економічної.

Інформаційні фактори, що базуються на фундаментальних даних, мають різний ступінь впливовості на динаміку біржових котирувань [4]. Велике значення в дослідженні цього впливу внесла теорія американського економіста Ю. Фама (Eugene Fama). На її основі бачиться за доцільне розглядати поняття ефективного біржового ринку в аспекті інформаційного забезпечення. В якості гіпотез абсолютної ефективності біржового ринку використовуємо наступне: будь-яка нова інформація миттєво надходить

всім учасникам біржових торгів безкоштовно [10]. За такої умови дотримується рівновага ринкової ціни та вартості лоту (контракту). Відповідно до гіпотез інформаційної ефективності біржового ринку абсолютно інформаційно-ефективний біржовий ринок передбачає, що інформація не може впливати на прийняття інвестиційного рішення з метою отримання надприбутку, адже на ефективному ринку котирування цін відповідає врівноваженій ціні, яка відтворює повну інформацію.

Враховуючи наукові розробки вчених [3; 5; 8; 9], нами систематизовано види біржової інформації та схематично наведено на рис. 1.

Слід відзначити, що біржа як суб'єкт господарювання надає наступні види інформації:

- про заявки, що виставлені на біржові торги, шляхом оприлюднення біржового бюлетеня. Зареєстровані на біржі заявки (позиції), які в періоді торгів будуть відображатися як лоти, перед початком торгів оприлюднюються в біржових бюлетенях та на сайті біржі;
- про результати біржових торгів відбувається за результатами проведених біржових торгів. Біржа оприлюднює результати біржових торгів у формі підсумкового бюлетеня по секції без вказівки сторін щодо конкретних біржових контрактів;
- про хід і підсумки торгів, що містить дані про ціни біржових контрактів, котирування біржового товару, а також про кон'юнктуру товарних ринків представляється на інформаційних табло в торговому залі біржі та на офіційному сайті в мережі Інтернет.

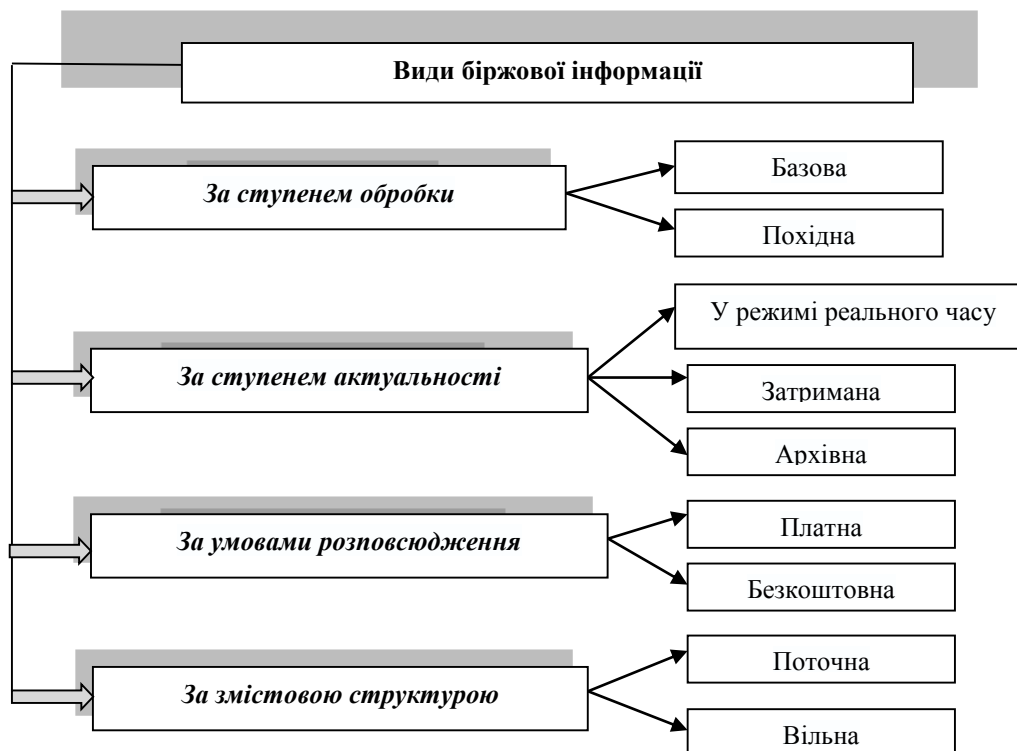

Рис. 1. Класифікація біржової інформації [2]

Поточна біржова інформація – це інформація про останні угоди, які були укладені на біржі, що використовується для швидкої оцінки зміни ситуації на ринку в поточний момент [8]. На багатьох біржах ця інформація виводиться на електронних табло у вигляді рухомого рядка.

Учасники торгів за допомогою комп'ютерного зв'язку (електронної торговельної системи) одержують таку поточну інформацію: 1) поточну ціну попиту; 2) поточну ціну пропозиції; 3) найвищу ціну поточного дня; 4) ціну закриття попереднього дня; 5) відмінність на цей момент останньої ціни та ціни відкриття; 6) доходність на цей момент; 7) обсяг зарезервованих у торговельній системі засобів; 8) обсяг укладених на цей момент контрактів.

Вільна біржова інформація відображає кінцеві результати біржового дня. За результатами торгів їх учасники щоденно отримують інформацію про: 1) біржові ціни (останню, мінімальну, максимальну); 2) ціни заявок (максимальна – для закупівлі; мінімальна – для продажу); 3) ціни котирування; 4) середньозважену ціну; 5) прибутковість до погашення; 6) кількість укладених угод.

Відповідно до теорії Ю. Фама існують три варіанти впливу інформації на біржовий ринок [10]:

- слабка форма – ціни відображають всю інформацію, яка отримана в результаті вивчення статистики та вже закладена у вартості лоту;
- квазісильна форма – доступна інформація, яка відображає перспективи розвитку компанії та відіграє роль у зміні вартості лоту;
- сильна форма – ціни відображають інформацію, доступну інсайдерам, інформація є основною стосовно зміни тенденцій на біржовому ринку.

Враховуючи вищевикладене, а також те, що інформаційні фактори є наслідками настання соціально-економічних та політичних подій, рекомендуємо умовно поділяти їх на наступні загальні категорії:

1. Корпоративні події: дані про злиття та поглинання, результати фінансової звітності, галузеві новини про трансформацію біржового ринку, відомості про досягнення, нововведення, зміни в системі корпоративного управління.

2. Макроекономічні події. До них можна віднести блоки офіційної статистики (рівень безробіття, інфляція, виробничі сировинні та товарні запаси, динаміка ВВП тощо) та зміни регуляторної політики.

3. Політичні події. До них відносяться результати підсумків парламентських та президентських виборів, ініціювання законопроектів, досягнення міжнародних угод та контрактів, оголошення початку та завершення військових операцій.

Дослідження впливу інформації учасників біржових операцій неминує призводити до аналізу її джерел, які безперервно поповнюють вже наявні бази даних. Постійно зростаючий масив інформації про різні сторони змісту біржової діяльності створює додаткову проблему для оцінки перспектив під час торгів. У кінцевому рахунку в якості базової моделі можна використовувати модель ринкової рівноваги. Однак у моделюванні біржової діяльності

ключове значення набуває фактор часу. Між тим, методологія неокласиків ускладнює застосування рівноважних стану ринку для прогнозування котирування біржового товару.

Невизначеність часу для встановлення ринкової рівноваги є одним із основних недоліків неокласичної теорії. Засоби масової інформації впливають на фактори як зменшення цієї невизначеності, так і її збільшення. До перших відноситься прискорення трансакцій, співставлення даних із різних джерел, розширення обсягу інформації. До других – зростання кількості учасників біржової діяльності та ускладнення їх складу, скорочення часу прийняття рішень, перешкодження передачі відомостей по мережах.

Введення у біржову термінологію поняття обмеженої раціональності означає, що кожен учасник біржових торгів приймає рішення на основі суперечливих даних стосовно економічної ситуації, тому рішення не завжди є оптимальним. Брокер, наприклад, може усвідомлено обмежити пошук додаткової інформації про ринок біржових товарів, знизити витрати на її одержання, що може призвести до купівлі контракту за більш високою ціною.

Однак на сьогодні різко підвищується значення аналізу біржової інформації та прогнозування наслідків прийнятих рішень. Засоби масової інформації відкривають можливості для зниження трансакційних витрат для суб'єктів біржової діяльності, шляхом залучення їх у мережеві структури, котрі функціонують на основі стандартних комунікаційних технологій. І все ж таки спостерігаємо зростання ризику втрати переваг, внаслідок застосування вбудованих у загальне використання програм і технологій.

Враховуючи той факт, що протягом торгової сесії в режимі реального часу формується та надається учаснику торгів поточна інформація, котра необхідна для укладення біржових контрактів, вважаємо за доцільне після завершення торгової сесії надавати учасникам безоплатну інформацію стосовно: укладених біржових контрактів, виставлених заявок, а також іншу біржову інформацію у вигляді звітних документів. При цьому збір, архівація, обробка та розповсюдження інформації, пов'язаної з обігом біржових товарів у результаті проведення біржових торгів, повинні здійснюватися виключно системою збору, обробки та розповсюдження інформації біржі. Зокрема, інформаційно-аналітичний відділ повинен надавати можливість отримати достовірну та вичерпну інформацію про торги на біржі за допомогою власних інформаційно-аналітичних продуктів (звітів, інформаційно-аналітичного сервісу On-line, шлюзів, терміналів) та інформаційно-аналітичних продуктів інформаційних агентств, із якими біржа уклала відповідні угоди.

Безпосередньо товарна біржа повинна здійснювати зберігання паперових та/або електронних документів, щодо укладення/виконання біржових контрактів, інформації за результатами клірингу – протягом трьох років, якщо інше не передбачено законодавством. Із цією метою доцільно створювати відповідні структурні підрозділи, зокрема до складу

інформаційно-аналітичного сервісу біржі включити: 1) клієнтський термінал PFTS Trade (версія – спостерігач) – для доступу до внутрішньоденної торговельної інформації; 2) веб-термінал – для доступу до історичної біржової інформації.

Відповідно до Правил біржової торгівлі будь-яка інформація, що ідентифікує індивідуальні сторони угоди, має трактуватися біржею як суворо конфіденційна. Проте така інформація може бути надана на запит уповноважених державних органів у межах компетенції, встановленої законодавством.

Слід зазначити, що біржа не розповсюджує біржову інформацію, яка: 1) стосується організації діяльності біржі та призначена для використання тільки працівниками біржі; 2) становить службову або комерційну таємницю біржі та/або інших осіб; 3) містить відомості, що становлять державні таємниці. Крім того, біржова рада вправі встановлювати обмеження на поширення окремих видів біржової інформації. Зокрема, працівники товарної біржі не мають права використовувати, розголошувати у власних інтересах або інтересах третіх осіб інформацію, яка не підлягає оприлюдненню, про учасників товарного біржового ринку, клієнтів членів товарної біржі та їх діяльність [2]. Варто зауважити, що надання інформації на запит правоохоронних органів, суду, інших юридичних або фізичних осіб здійснюється товарною біржею відповідно до чинного законодавства. При цьому біржа не несе відповідальність:

– за порушення порядку надання біржової інформації, що відбулися в результаті виникнення обставин непереборної сили, які перешкодили поширенню біржової інформації в звичайному режимі (наприклад, збій, несправність і поломка програмних і технічних засобів);

– за достовірність поширюваної нею інформації про членів біржі, цінні папери та їх емітентів, якщо ця інформація заснована на повідомленнях і документах, одержуваних біржею від її членів, ініціаторів допуску та емітентів цінних паперів на виконання їхніх обов'язків перед біржею. При складанні цієї інформації біржа не перевіряє достовірність вказаних повідомлень і документів. При цьому біржа докладась всі зусилля для найбільш повного та достовірного подання такої інформації.

Вважаємо, що саме товарна біржа повинна забезпечувати справедливе ціноутворення на біржові товари, рівні можливості для допуску учасників товарного біржового ринку на товарну біржу шляхом запобігання, виявлення та припинення використання на біржових торгах інсайдерської інформації та/або маніпулювання на ринку.

Відповідно до Закону України “Про товарну біржу” до інсайдерської інформації на товарному біржовому ринку належить неоприлюднена інформація: 1) про рішення учасників товарного ринку; 2) одержана членами біржі від клієнтів; 3) щодо товарних та сировинних запасів; 4) щодо обсягів виробництва товарів; 5) щодо обсягів торгів на

товарному біржовому ринку та рівнів ринкових цін на біржові товари; 6) про професійний та фінансовий стан, ділову репутацію учасників товарного біржового ринку; 7) інша інформація про товарний біржовий ринок, що визначена уповноваженим органом.

Дії особи або групи осіб, пов'язані з навмисним поширенням будь-яким способом завідомо неправдивої інформації, неправомірним впливом на ділову репутацію клієнта члена біржі, використанням інсайдерської інформації, за результатами яких ринкові ціни на товарній біржі мали суттєве відхилення або коливання, утриманням протягом торгового дня рівня ринкових цін, які могли би скластися без впливу (дій) таких осіб (особи), розглядаються відповідно до чинного законодавства, як маніпулювання на товарному біржовому ринку [2].

Доцільно відзначити, що до маніпулювання не належать дії члена біржі щодо підтримки ціни, попиту або пропозиції стосовно біржового товару, якщо такі дії пов'язані з виконанням умов договору, укладеного з клієнтом та/або такого, що отримав статус маркет-мейкер на біржі.

Порядок оприлюднення біржової інформації та інформації про діяльність біржі передбачено у Законі України “Про товарну біржу”, Правилах біржової торгівлі та інших нормативних документах, відповідно до котрих учасники товарного біржового ринку розкривають інформацію у порядку, строки, обсязі та за формами, встановленими уповноваженим органом. Схематично шляхи оприлюднення біржової інформації зображено на рис. 2.

На власному веб-сайті товарні біржі повинні оприлюднювати: 1) біржову інформацію; 2) правила біржової торгівлі; 3) інформацію про свою діяльність. Відповідно, доступ до інформації здійснюється в такому порядку: вільний доступ до оприлюдненої інформації; доступ на договірних засадах; доступ уповноважених державних органів, у тому числі державного представника. Слід зазначити, що біржа залишає за собою право продавати інформаційним агентствам, засобам масової інформації чи іншим способом поширювати інформацію про торги.

Поширення біржової інформації шляхом її публікації в засобах масової інформації здійснюється відповідно до чинного законодавства України про засоби масової інформації та на підставі угод біржі з цими засобами масової інформації. Як правило, ця інформація містить такі відомості: 1) перелік та основні якісні та кількісні характеристики біржових товарів; 2) типові форми біржових контрактів за товарними секціями, на основі яких здійснюється продаж біржових товарів на біржі; 3) зразки рекомендованих форм договорів-доручень та доручень; 4) дані про результати біржових торгів у формі підсумкового бюлетеня; 5) дані результатів котирувань.

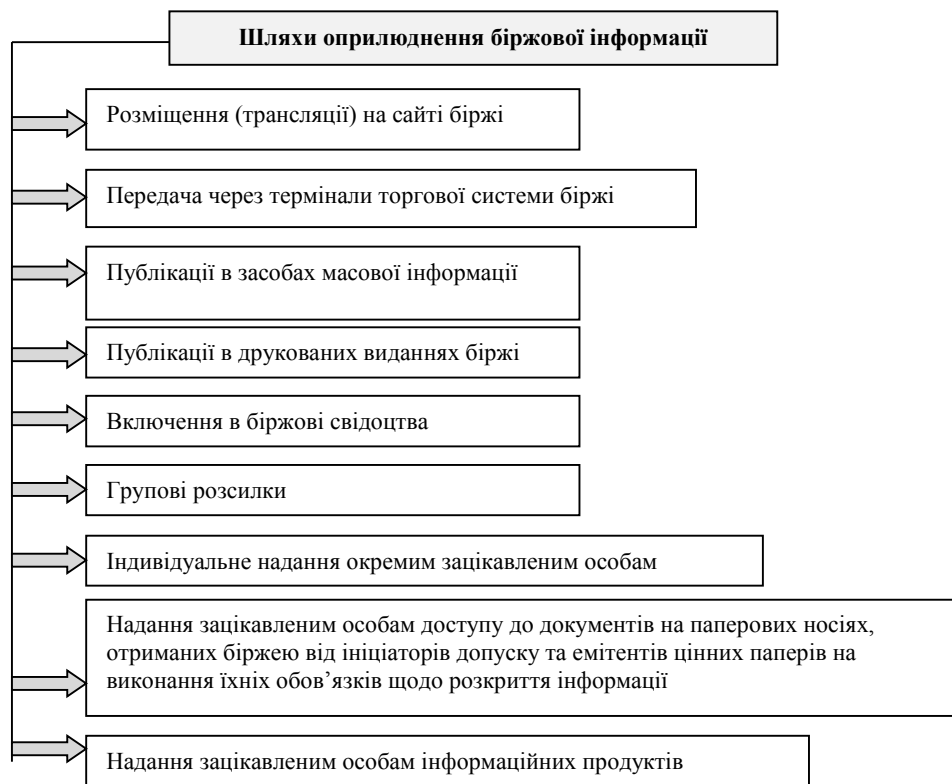

Рис. 2. Шляхи оприлюднення біржової інформації [2]

Зауважено, що групова розсилка не є інформаційним продуктом. При цьому кожною окремою групою розсилкою може поширюватися тільки якийсь один вид біржової інформації певного формату та для певного кола адресатів. На нашу думку, доцільність поширення того чи іншого виду біржової інформації за допомогою групової розсилки, так само як спосіб, періодичність і терміновість (оперативність) кожної групової розсилки, а також формат і склад біржової інформації, повинні визначатися біржею самостійно з урахуванням норм, встановлених чинним законодавством України, статутом і внутрішніми документами біржі.

Поширення біржової інформації шляхом індивідуального надання окремим особам здійснюється у відповідь на письмовий запит зацікавленої особи. Вважаємо, що Президент біржі або член Правління біржі, який керує поширенням біржової інформації, повинен самостійно приймати рішення щодо доцільності та/або термінів виконання названого запиту, якщо законодавством та/або внутрішніми документами біржі не встановлено інше.

Відповідно до чинного законодавства до безкоштовно поширюваної біржової інформації біржі відносяться: 1) розміщення (трансляції) на сайті біржі у вигляді інформації, спеціально затриманої для публікації на 15 хвилини; 2) розміщення на сайті біржі у вигляді похідної та архівної інформації, порядок і формат якої встановлюються виключно біржею; 3) публікації у вільно розповсюджуваних друкованих виданнях біржі (наприклад, у річних звітах біржі); 4) індивідуальне надання окремим особам.

На комерційній основі біржа поширює біржову інформацію у вигляді інформаційних продуктів. Перелік таких інформаційних продуктів, їх склад, формат, специфікації та умови надання повинні визначатися Правлінням біржі. Тарифи на інформаційні продукти, у тому числі тарифи за їх поширення третіми особами (вторинне поширення), а також порядок оплати інформаційних продуктів слід визначати внутрішніми документами біржі. Вважаємо, що зазначені тарифи підлягають узгодженню з Комітетом біржової ради щодо бюджету та стратегічного планування. Внаслідок цього інформаційні продукти біржі повинні надаватися будь-яким особам тільки на підставі договору, укладеного між біржею та такими особами.

Особи, які отримують (що отримали) інформаційні продукти біржі та поширюють їх в будь-яких цілях, класифікуються біржею як розповсюджувачі цих інформаційних продуктів. Бачиться за доцільне здійснювати розповсюдження інформаційних продуктів біржі їх розповсюджувачами виключно на підставі договорів, укладених між біржею та розповсюджувачами, із застосуванням тарифних умов. Проте слід пам'ятати, що виключні права на біржову інформацію та вироблені інформаційні продукти належать біржі та розглядаються як об'єкти інтелектуальної власності. Споживачам цієї інформації та інформаційних продуктів надається лише право користування ними.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Дослідження засад формування системи обміну біржовою інформацією в Україні дозволяє констатувати необхідність:

1. Прийняття нової редакції Закону України “Про товарну біржу”, в якому чітко визначити засади та принципи формування інформаційної політики товарних бірж в Україні.

2. Створення інформаційної системи біржового ринку й здійснення контролю за обов’язковим розкриттям відповідної інформації його учасниками.

3. Удосконалення механізму захисту прав інтелектуальної власності на біржову інформацію та інформаційні продукти.

В цілому можна констатувати: товарні біржі й надалі будуть виконувати складні та масштабні функції, що, безперечно, підтверджує важливість їх ролі у розвитку та функціонуванні сировинних та товарних ринків. У подальших наукових дослідженнях необхідно сконцентрувати увагу на дослідженні механізму поєднання самоврядування й державного управління в сфері обміну біржовою інформацією, що відповідає тенденціям розвитку біржової діяльності в країнах ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна. Закон. Господарський кодекс України. – К. : Істина, 2003. – 208 с.

2. Україна. Закон. Про товарну біржу // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 11. – Ст. 83.

3. Бевз О. П. Економіка і організація біржової торгівлі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. П. Бевз, М. М. Скотнікова. – К. : Держ. торг.-екон. ун-т, 2006. – 44 с.

4. Берлач А. І. Організаційно-правові основи біржової діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. І. Берлач, Н. А. Берлач, Ю. В. Ілларіонов. – К. : Фенікс, 2000. – 336 с.

5. Биржевая деятельность : учебник / [под ред. А. Г. Грязновой, П. В. Корнеевой, В. А. Галанова]. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 239 с.

6. Мустафа К. Роль інформації на фондовому ринку / Мустафа К. - Бостон, 2015.

7. Солодкий М. О. Біржовий ринок : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. О. Солодкий. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 565 с.

8. Сохацька О. М. Біржова справа : підручник / О. М. Сохацька. – [2-ге вид. змін. й доп.]. – К. : Кондор, 2008. – 632 с.

9. Сидоренко О. В. Необхідність державного управління у біржовій сфері: базові аспекти / О. В. Сидоренко // Науковий вісник НУБіП України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2012. – Вип. 177 (4).

10. Fama E. F. The Theory of Finance / E. F. Fama, M. H. Miller- Hinsdale, Illinois: Dryden Press, 1972. - 343 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://faculty.chicagobooth.edu/eugene.fama/research/Theory%20of%20Finance/The%20Theory%20of%20Finance%20Preface%20and%20Table%20of%20Contents.pdf>

REFERENCES

1. Ukraina. Zakon. Hospodars'kyj kodeks Ukrainy. (2003), Istyna, K., 208 s.

2. Ukraina. Zakon. Pro tovarnu birzhu (1993), Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, № 11, st. 83.

3. Bevz, O. P. and Skotnikova, M. M. (2006), Ekonomika i orhanizatsiia birzhovoi torhivli, Derzh. torh.-ekon. un-t, K., 44 s.

4. Berlach, A. I. Berlach, N. A. and Illarionov, Yu. V. (2000), Orhanizatsijno-pravovi osnovy birzhovoi diial'nosti, Feniks, K., 336 s.

5. Birzhevaja dejatel'nost' (1995), pod red. A. G. Grjaznojvoj, P. V. Korneevoj, V. A. Galanova, Finansy i statistika, M., 239 s.

6. Mustafa K. (2015), Rol' informatsii na fondovomu rynku, Boston,

7. Solodkyj, M. O. (2010), Birzhovyj rynek, Ahrar-na osvita, K., 565 s.

8. Sokhats'ka, O. M. (2008), Birzhova sprava, 2 nd ed, Kondor, K., 632 s.

9. Sydorenko, O. V. (2012), Neobkhdnist' derzhavnoho upravlinnia u birzhovij sferi: bazovi aspekty, Naukovyj visnyk NUBiP Ukrainy. Serii: Ekonomika, ahrarnyj menedzhment, biznes, vyp. 177 (4).

10. Fama, E. F. and Miller-Hinsdale, M. H. (1972), The Theory of Finance, Dryden Press, Illinois, 343 p., available at: <http://faculty.chicagobooth.edu/eugene.fama/research/Theory%20of%20Finance/The%20Theory%20of%20Finance%20Preface%20and%20Table%20of%20Contents.pdf>